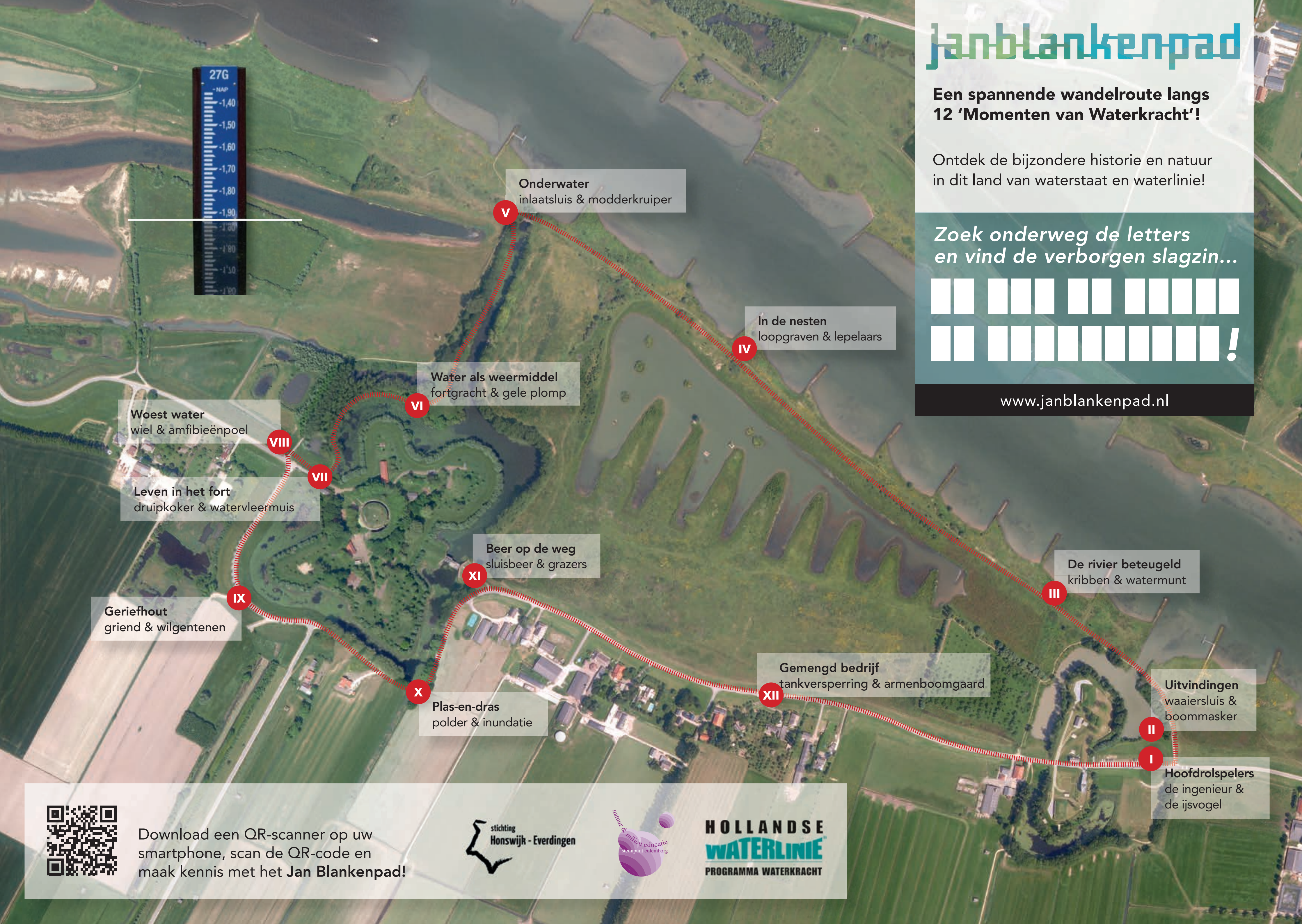

janblankenpad
Een spannende wandelroute langs 12 'Momenten van Waterkracht'!
Ontdek de bijzondere historie en natuur in dit land van waterstaat en waterlinie!
Zoek onderweg de letters en vind de verborgen slagzin...
!
www.janblankenpad.nl
27G
NAP
-1,40
-1,50
-1,60
-1,70
-1,80
-1,90
I Hoofdrolspelers de ingenieur & de ijsvogel
II Uitvindingen waaiersluis & boommasker
III De rivier beteugeld kribben & watermunt
IV In de nesten loopgraven & lepelaars
V Onderwater inlaatsluis & modderkruiper
VI Water als weermiddel fortgracht & gele plomp
VII Leven in het fort druipkoker & watervleermuis
VIII Woest water wiel & amfibieënpoel
IX Geriefhout griend & wilgentenen
X Plas-en-dras polder & inundatie
XI Beer op de weg sluisbeer & grazers
XII Gemengd bedrijf tankversperring & armenboomgaard
Download een QR-scanner op uw smartphone, scan de QR-code en maak kennis met het Jan Blankenpad!
stichting Honswijk - Everdingen
natuur & milieu educatie steunpunt culemborg
HOLLANDSE WATERLINIE
PROGRAMMA WATERKRACHT

Landschap van Waterstaat + Waterlinie

In het laaggelegen land tussen Culemborg en Everdingen is het leven van de bewoners steeds nauw verbonden geweest met het water. De kracht van het water, in de eerste plaats van de rivier de Lek, heeft het landschap hier in grote mate gevormd. Die rivier was eerst een natuurlijke, vrij stromende waterloop, die regelmatig buiten zijn oevers trad. De eerste bewoners waren daarom aangewezen op de hoger gelegen gronden, de oeverwallen, langs de rivier. Rivierwateroverlast ging men bestrijden met dijkjes, daarna dijken, steeds hoger. Maar dijkdoorbraken vonden regelmatig plaats, met grote overstromingen tot gevolg. Door hoog water, langdurige regenval of ijsdammen in de rivier kon de dijk het begeven, vaak met verwoestend effect. Veel was er dus niet voor nodig om een polder te laten onderlopen.

Om het land te kunnen gebruiken als landbouwgrond was uitwatering noodzakelijk. Hiervoor zijn in de loop van eeuwen allerlei middelen ingezet. Eerst werden sloten en weteringen gegraven, via sluisjes en sluizen werd het water zo goed mogelijk de polder uitgewerkt. Later werden molens en gemalen ingezet om overtollig water af te voeren. Door inklinking van de grond werd dat steeds moeilijker. Zo duurde de strijd tegen het water voort. Deze geschiedenis is het boeiende verhaal van de **waterstaat**. Ofwel: alles wat de mensen in de loop van de tijd hebben ondernomen om droge voeten te houden.

Het water is niet alleen maar een geduchte vijand geweest. Van de lage ligging van het land en het vele water in dit gebied wist men in tijden van oorlog ook goed gebruik te maken. De (Nieuwe) Hollandse **Waterlinie** was een echt Nederlands verdedigingssysteem: door polders onder water te zetten ontstonden grote watervlakten (inundaties), die een bijna onneembare hindernis waren voor de vijand; dan had je maar op een paar plaatsen versterking nodig om het westen van Holland (het belangrijkste deel van Holland!) te kunnen verdedigen. Het water kon zo van vijand een bondgenoot worden. Voor het organiseren van de waterlinie kwam de kennis en de kunde van de waterstaat en haar ingenieurs goed van pas. De wens en de noodzaak om waterstanden goed te kunnen regelen en waterkracht goed te beheersen, heeft geleid tot vele vernuftige oplossingen en uitvindingen.

De waterlinie zelf werkt allang niet meer. Toen begin 20e eeuw de eerste vliegtuigen ongehinderd over de waterlinie vlogen, was in één klap duidelijk dat zo'n linie in een eventuele nieuwe oorlog geen rol van betekenis meer zou spelen. Intussen blijven de instrumenten van de waterstaat, de sluizen, kanalen en gemalen onverminderd hun werk doen.

Het gecontroleerd en verantwoord omgaan met water, oftewel **watermanagement**, blijft belangrijk. Want de kans op (te) hoog water is nog altijd levensecht aanwezig! Nieuwe oplossingen worden bedacht om de kracht van de rivier te beteugelen. Tegenwoordig kiest men er liever voor de rivier de ruimte te geven. Waar dat kan worden dijken verlaagd en uiterwaarden uitgegraven. Langs de grote rivieren ontstaan zo nieuwe, waterrijke natuurgebieden, met een rijke flora en fauna.

Waterkracht! in allerlei vormen, dát is het thema van deze wandelroute. Jan Blanken, een vindingrijk waterbouwkundig ingenieur, is van bijzonder belang geweest in dit gebied. Omdat hij goed wist hoe je met water moet omgaan, is deze wandeling naar hem vernoemd: het **Jan Blankenpad!**

Op 12 plekken in de route staat een paal met een reliëfpaneel en een QR-code. Scan de code met uw smartphone of maak een 'rubbing' met de materialen die u kosteloos kunt verkrijgen bij het startpunt van de wandeling: het Werk aan het Spoel te Culemborg.